

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Esmaspäev, 25. november 2019 kell 19.00–22.30
Euroopa Parlament
STRASBOURG

Kandidaat Wojciech Rafal WIEWIÓROWSKI kuulamine

1. Palun nimetage põhjused, miks soovite sellele ametikohale kandideerida ja miks peate end sobivaks kandidaadiks.

Kui ma 2014. aastal Euroopa andmekaitseinspektori asetäitja ametikohale kandideerides end kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile esitlesin, rääkisin **väärtustest**, millest lähtuvalt täidan oma ülesannet kaitsta Euroopa Liidus inimeste põhiõigusi. Kasvasin üles ebademokraatlikus riigis väga pöördelisel ajal. Ma ei unusta kunagi, millist mõju avaldas riiklik jälgimine ja sõjaseisukord tavainimestele. Elati kõhedust tekitavas teadmises, et ametnikud võivad julgeoleku ja ühiskonna heaolu ettekäändel kontrollida igal ajal igäühe isiklikku kirjavahetust ja telefonikõnesid. Olen omal nahal kogenud, kui väärtuslik ja habras on inimese vabadus ja väärikus.

Minu väärtushinnangud on samad kui viis aastat tagasi. Lisaks väärtushinnangutele on mul nüüd hindamatu **kogemus** selles, kuidas neid väärtusi ELi institutsiooni juhtkonna tasandilt ellu viia. Liidu andmekaitse normid peavad tagama, et inimesi koheldakse õiglaselt ja austusega. Ühtlasi on nende eesmärk teenida Euroopa avalikke huve, suurendades eeskätt usku ELi siseturu usaldusväärsusse. Seetõttu võtan väga tõsiselt oma ülesannet anda abi inimestele, kellel on põhjust kaevata selle üle, kuidas ELi asutus on nende andmeid kasutanud. Lisaks pean oma kohuseks kasvatada ELi asutuste juhtide seas vastutustunnet, mis on isikuandmete kaitse üldmääruses ja määruses 2018/1725 väga olulisel kohal.

Oma senise karjääri jooksul olen töötanud erasektoris ja tegelenud andmekaevega ning andmekogumite vaheliste korrelatsioonide leidmisega. Mul on **25 aastat kogemust** infohalduse küsimustega akadeemilisest vaatepunktist, aga olen ka üle kümne aasta töötanud riigiteenistuses, kus oli võimalus **neid põhimõtteid kohapeal ellu viia**.

2015. aasta alguses, meie mandaadi esimese 100 päeva jooksul, koostasid koos Giovanni Buttarelliga kolmeosalise strateegia andmekaitse kohandamiseks digiajastu nõuetega, luues üleilmseid partnerlussuhteid ja pannes aluse ELi andmekaitse uuele ajastule. See oli ideaalne ettevalmistus selleks, et viia nüüd Euroopa Andmekaitseinspektori institutsiooni juhtimine uuele tasandile ning **panna alus arukale ja uuenduslikule avalikule haldusele**. Kavatsen olla juhina teistele eeskujuks ja kasutada ära sünergiaid, mis tuleneb Euroopa Andmekaitseinspektori keskest kohast ELi institutsioonilises raamistikus ja andmekaitsekogukonnas. Sooviksin seda privilegeeritud ametikohta kasutada ka selleks, et aidata toime tulla 21. sajandi kolmandal

kümnendil üles kerkivate ühiskondlike ja tehniliste väljakutsetega. Sellega annaksin oma panuse Euroopa idee edasiviimisse.

Lisaks tahaksin öelda, et **kujunemisjärgus tehnoloogiate mõju mõistmisest ja selgitamisest** on saanud Euroopa Andmekaitseinspektori igapäevatöö oluline osa. Võtan enda kohuseks tagada, et ühiskonna ja majanduse digiteerimisest oleks kasu kõigil, eelkõige tulevastel põlvkondadel.

Ütlen seda mitte ainult ametnikuna, vaid ka isana, mõeldes oma kahele tütrele, kes kuuluvad Z-põlvkonna diginoorte hulka. Minu juhtimisel hakkab Euroopa Andmekaitseinspektori institutsioon tegelema lisaks tehisintellektile ja asjade internetile ka sellega, et mõista privaatsuse tähendust ajastul, mille märksõnadeks on kvantarvutus, transhumanism, inimese ja arvuti vastasmõjud ja kõikjaleulatuv andmesalvestus.

2. Palun kirjeldage, millisena näete Teie juhitava Euroopa Andmekaitseinspektori institutsiooni tulevikku, millised võivad olla eesisevad väljakutsed ja mis on Teie arvates selle sõltumatu asutuse prioriteetid.

Tudengina olin Euroopa õigusteaduse üliõpilaste ühenduse IT-juht. Sellest ajast saadik olen lähtunud visioonist, mis oli sätestatud ühenduse tegevuspõhimõtetes: „**Õiglane maailm, kus austatakse inimväarikust ja kultuurilist mitmekesisust**“. See pole pelgalt romantiline unistus, vaid see idee on mind saatnud kogu karjääri jooksul, alates esimestest kogemustest erasektoris ja teadussfääris kuni riigi ja Euroopa tasandil avaliku halduse alal töötamiseni. Sellel nägemusel põhineb ka mu usk Euroopa Liitu. Olen veendunud, et Euroopa Andmekaitseinspektor peaks aitama luua õiglast maailma. Selle keskmes peaks olema õigusriik ja inimväarikus, ning alati tuleks meeles pidada, et me ei kaitse mitte andmeid, vaid inimest, keda need andmed puudutavad. Lisaks peaksime austama eurooplaste kultuurilist mitmekesisust ja võtma privaatsuse kaitse üldisi lahendusi otsides arvesse nii kultuurilisi kui ka õiguslikke erinevusi.

Euroopa haldus peaks olema **arukas ja uuenduslik**. See peaks võimaldama võtta kasutusele uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid, et muuta nende abil andmekaitse nutikamaks ja kaasaegsemaks. Samuti soovin, et Euroopa Andmekaitseinspektori institutsioon oleks ka ise nutikam ning kasutaks täiel määral ära uusi tehnoloogiaid, võtaks arvesse tööstuse, kodanikuühiskonna ja teadlaste arvamusi parimate ja halvimate tavade kohta isikuandmete kasutamisel, edendaks edumeelset ja dünaamilist juhtimiskultuuri ning väärtustaks ja arendaks oma töötajate oskusi. Määrusega 2018/1725 on Euroopa Andmekaitseinspektorile antud laiad volitused vastutustundliku andmekaitluse jõustamiseks, aga ka selleks, et innustada ja õpetada ELi asutusi selles valdkonnas vastutustundlikult tegutsema. Ma kavatsen neid volitusi täiel määral kasutada, olles vaba hirmust ja eelistustest ning keskendudes kindlalt sellele, et tagada parim lõpptulemus inimestele, kelle kaitsmiseks Euroopa Andmekaitseinspektori institutsioon on loodud.

Euroopa õigus – ja mitte ainult klassikalised andmekaitseeadused, vaid kogu ühenduse õigustik – peaks olema kõigi uute õigusaktide **eeskujuks** kogu maailmas. Praegu on ELil digitaalrajanduse reguleerimisel märkimisväärne mõju, kuid me ei või seda positsiooni enesestmõistetavaks pidada. Kui laseme tasemel langeda, pöörab muu maailm pilgu teiste riikide, näiteks Hiina poole, või hakkab juhinduma Indiast ja Ameerika Ühendriikidest, kus tõenäoliselt kerkib järgmise viie aasta jooksul esile uusi eeskujusid.

Euroopa andmekaitseinspektori praktilised seisukohad tuginevad minu eelkäijate saavutustele. Selles mõttes pooldan ma **järjepidevust**, kuid **me ei või jääda loorberitele puhkama**. Lewis Carrolli tsiteerides võib öelda: „Vaata siin on vaja kogu hingest joosta, et samas kohas püsida. Kui tahad minna kuhugi mujale, pead jooksma veel vähemasti kaks korda kiiremini.“

Olen teadlik Euroopa Andmekaitseinspektori tähtsast rollist Euroopa Andmekaitse nõukogu liikme ja sekretariaadi töö tagajana. Muu hulgas tähendab see ülesannet kindlustada, et isikuandmete kaitse üldmäärus hakkab järgmise viie aasta jooksul praktilist kasu tooma. Lisaks Euroopa Andmekaitse nõukogu eesistuja toetamisele esmaklassiliste ametnike ja seadmetega teen kõik endast oleneva, et aidata andmekaitse nõukogul saavutada isikuandmete kaitse üldmääruse järjepidev ja kindel jõustamine kogu liidu piires.

Poliitilisel tasandil kavatsen anda nii Euroopa Parlamendile kui ka nõukogule ja komisjonile teadmuspõhist ja objektiivset nõu selle kohta, kuidas toime tulla eelseisvate aastate suurimate väljakutsetega. Siin pean ma silmas tehisintellekti süsteemide, biomeetria ja näotuvastuse, plokiahela, kvantarvutuse ja krüpteerimismeetodite väljatöötamist ja kasutuselevõttu, sest selle kõige jaoks võivad andmekaitse normid anda ja peaksidki andma olulisi suuniseid.

3. Kuidas kavatsete täita Euroopa Andmekaitseinspektorile seadusega pandud ülesannet teha justiits- ja siseküsimustega tegelevate asutuste üle järelevalvet ning mida arvate isikuandmete vahetamisest justiits- ja siseküsimustega tegelevate asutuste poolt ja eelkõige isikuandmete kolmandatesse riikidesse edastamise järelevalvest?

Euroopa Liidu andmekaitse reformi üks peamisi murekohti viimastel aastatel on olnud ELi endise kolmanda samba arvukate järelevalvesüsteemide ümberkorraldamine. ELi seadusandja on saavutanud justiits- ja siseküsimustega tegelevate asutuste poolt õiguskaitse eesmärgil andmete edastamist käsitlevate sätete suurema **ühtlustamise** (õiguskaitse direktiivi V peatükk, määruse 2018/1725 IX peatükk, Europoli määruse artikkel 25 ja Eurojusti määruse artiklid 56–59). Olen alati pooldanud

nende sätete **sidusamaks** muutmist. Samas olen nõudnud ka teatavat paindlikkust, kui on vaja säilitada võimude lahusus riiklikul tasandil (eelkõige kohtuvõimu sõltumatus) või kui teistsuguste edastamisvahendite kasutamine on tingitud asutuse erivajadustest oma volituste täitmisel. Seejuures olen teadlik sellest, et määruse 2018/1725 artiklis 98 on asjaomaste õigusaktide läbivaatamise tähtjaks määratud 30. aprill 2022. **Arvan, et meie eesmärk peaks olema võimaluse korral eri lähenemisviise ühtlustada, võttes arvesse iga juhtumi eripära.**

Euroopa Andmekaitseinspektori käsutuses on mitu vahendit justiits- ja siseküsimustega tegelevate asutuste järelevalveks ja seadusandja nõustamiseks isikuandmete töötlemise toimingute osas. Olles vastutanud viimase nelja aasta jooksul Euroopa Andmekaitseinspektori tehtava järelevalve ja jõustamise eest, on mul olnud võimalik katsetada kõiki neid vahendeid, sealhulgas **nõustamist, soovitusi ja nende ranget jõustamist**, välistamata **vajaduse korral nõuetekohase õigusliku aluseta toimingute keelustamist**. Sarnastel meetmetel on oluline roll ELi institutsioonide, näiteks Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri järelevalves. Praktikas ei erine Euroopa Andmekaitseinspektori poolt Europoli suhtes kohaldatavad meetmed eriti teiste justiits- ja siseküsimustega tegelevate asutuste puhul kasutatavatest meetmetest. Seepärast sooviksin tegutseda justiits- ja siseküsimuste asutuste järelevalvajana ning tegeleda selles rollis süsteemide koostalitlusvõimega ja nende asutuste poolt isikuandmete kolmandatele riikidele edastamisega. Täpsemalt sooviksin keskenduda järgmisele:

a) määruse 2018/1725 artikli 42 kohane **seadusandlik konsulteerimine**:

- 1) institutsiooniline kaitsemeede, et tagada kooskõla ELi toimimise lepingu artikliga 16 ning harta artiklitega 7 ja 8, sealhulgas õiguskaitse eesmärgil andmete edastamist käsitlevate rahvusvaheliste lepingute puhul (vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 2/2018 Europoli andmete edastamise kohta Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikidele);
- 2) vahend andmekaitset käsitlevate sätete, sealhulgas kolmandatesse riikidesse isikuandmete edastamist käsitlevate sätete järjepidevuse edendamiseks mitmesugustes ELi õigusaktides;

b) ELi institutsioonides, organites ja asutustes andmekaitsenormide praktilise rakendamise **järelevalve ja jõustamine**;

c) **Euroopa Andmekaitseinspektori osalemine Euroopa Andmekaitseõukogu töös**, mille eesmärk on tagada ELi andmekaitsenormide järjepidev kohaldamine mitte ainult isikuandmete kaitse üldmääruse, vaid ka õiguskaitse direktiivi puhul.

Viimane on eriti oluline, kuna justiits- ja siseküsimustega tegelevad asutused saavad enamiku oma operatiivsetest isikuandmetest riikide pädevatelt asutustelt, kelle suhtes kohaldatakse õiguskaitse direktiivi. Seni on Euroopa Andmekaitseõukogu töö selles valdkonnas olnud piiratud. Minu juhtimisel nõuab Euroopa Andmekaitseinspektor õiguskaitseasutuste jaoks ka edaspidi täiendavaid suuniseid õiguskaitse direktiivi kohta.